

Не підмалюєш квачем,
Бо величі справжній не треба
Спиратись на плечі нікчем.

Література:

1. gromadjangayvoron.blogspot.com/2016/.../blog-post_26.ht...
2. klasnaocinka.com.ua/.../formuvannya-patriotichnogo-vikho...
3. Поезії В. Симоненка.
4. Кобцев Д.А., Приходько І.Ф. Рідна мова: Зб. Диктантів із завданнями 5-11 кл., Навч.-метод. Посібник. – Львів: Світ, 2004. – 480с.

Литовченко О.В., м. Київ

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ТА ЗМІСТ СОЦІАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО НАПРЯМУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Матеріали статті представляють ціннісні орієнтири та зміст соціально-реабілітаційного напрямку позашкільної освіти. Актуалізовано завдання щодо оновлення змісту позашкільної освіти; представлено сучасні освітні програми творчих об'єднань соціально-реабілітаційного напрямку, зокрема «Основи учнівського самоврядування» та інші; зроблено висновок про необхідність удосконалення соціально-педагогічних технологій.

Ключові слова: *позашкільна освіта, заклади позашкільної освіти, соціально-реабілітаційний напрям позашкільної освіти, освітні програми, учнівське самоврядування.*

Article submissions represent the value orientations and the content of the social rehabilitation direction of out-of-school education. The task of updating the contents of out-of-school education is updated; modern educational programs of creative associations of social and rehabilitation direction are presented, in particular, "Fundamentals of student self-government" and others; the conclusion is made on the need to improve social and pedagogical technologies.

Key words: *out-of-school education, institutions of out-of-school education, social and rehabilitation direction of out-of-school education, educational programs, student's self-governing body.*

Розвиток позашкільної освіти України відбувається у складних соціально-економічних і політичних умовах. Водночас, триває реформування цієї освітньої ланки у загальному контексті змін у освітньому законодавстві, освіті країни загалом. Таким чином, внесено зміни до Закону України «Про позашкільну освіту», потребує оновлення Концепція позашкільної освіти тощо. За таких обставин актуалізується завдання створення сучасного змістово-методичного забезпечення позашкільної освіти на засадах законодавчих новацій, сучасних психолого-педагогічних підходів та із врахуванням

соціального замовлення. В основу змісту позашкільної освіти мають бути покладені *ціннісні орієнтири українського суспільства*. Зокрема, такі цінності, як мир, незалежність, справедливість та інші набувають сьогодні ще більшої ваги.

У загальному контексті саме творчі об'єднання *соціально-реабілітаційного напрямку позашкільної освіти* набувають вагомого значення. До соціально-реабілітаційного напрямку належать: клуби старшокласників, клуби спілкування, євро-клуби, школи лідерів та об'єднання учнівського самоврядування, творчі об'єднання для дітей з особливими потребами; творчі об'єднання, які мають на меті профілактику відхилень у соціальному розвитку і поведінці дитини тощо. Зокрема, мережа євро-клубів в умовах прагнення України до європейської інтеграції залучають учнівську молодь до спільної європейської культурної спадщини, *демократичних цінностей*, а також осмислення сучасних проблем європейської спільноти.

Суттєвими є роль та завдання творчих об'єднань соціально-реабілітаційного напрямку, орієнтованих на дітей із особливими потребами та дітей, які потребують підвищеної уваги, що обумовлено соціально-економічним станом, військовими діями на сході країни. Значною залишається частка вихованців, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (6 тис. 909), дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (10 тис. 626), дітей із малозабезпечених сімей (43 тис. 28; за період з 2015 по 2016 рік відбулося збільшення цієї категорії на 1 тис. 964 дитини) (Інформаційний бюлетень «Позашкільні навчальні заклади МОН України» станом на 01.01.2015 та 01.01.2016).

Зміст соціально-реабілітаційного напрямку представлено також у освітніх програмах, навчальних та тренінгових курсах, спрямованих на формування здорового способу життя дітей та молоді (наприклад, тренінг-курс «Сприяння просвітницькій роботі рівний-рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя», «Кроки до здоров'я» та інші), формування безпечної поведінки (наприклад, «Правила дорожнього руху і робота загонів ЮІР в навчальних

зкладах України)), програми проведення дозвілля («Культура дозвілля»); програми, спрямовані на соціальну реабілітацію підлітків з девіантною поведінкою, підготовку старшокласників до сімейного життя (наприклад, «Школа майбутніх батьків») тощо.

Таким чином, ціннісні орієнтири зумовлені також специфікою соціально-реабілітаційного напрямку, зокрема щодо *створення рівних можливостей, цінності здорового способу життя та інших соціально важливих цінностей*.

На сьогодні у зв'язку із тим, що термін дії багатьох освітніх програм, які мають відповідний гриф МОН України, спливає, – існує необхідність розроблення, апробації та затвердження нових сучасних програм. Зокрема, серед нових затверджених програм переважають програми психологічного спрямування («Грамматика ефективного спілкування» (автор В.Митченко) (вікова категорія вихованців – 10-14 років); «Пізнай себе» (автор З.Козачук) (15-17 років); «Психологічна майстерня» (автори О.Кушнір, Г.Морміль) (16-18 років); «Психологічний проектор» (автори В.Кізіма, Ю.Сапонова) (діти старшого шкільного віку); «Танцювально-рухова психологія» (автор Л.Левковець) тощо).

Актуальним завданням у контексті оновлення змісту соціально-реабілітаційного напрямку є створення сучасних освітніх програм, які мають на меті підготовку учнів до роботи в органах учнівського самоврядування, виховання активних і свідомих громадян України.

Спільно з педагогами закладу позашкільної освіти (Д. Панченко) нами розроблено *освітню програму «Основи учнівського самоврядування»*, що реалізується у творчих об'єднаннях соціально-реабілітаційного напрямку та спрямована на вихованців віком від 14 до 18 років (8-11 класи). Мета програми – створення умов для соціального розвитку, самореалізації особистості у соціальному житті, розвиток лідерських якостей вихованців.

Серед основних завдань програми наступні:

- створення умов для засвоєння учнями знань із теорії лідерства, особливостей організації учнівського самоврядування, діяльності парламенту дітей та юнацтва;
- виявлення та розвиток потенційних можливостей кожної дитини, формування лідерських якостей, створення умов для самореалізації особистості;
- виховання свідомих громадян України, які люблять свою країну, прагнуть сприяти її розвитку і є достатньо компетентними для цього тощо.

Освітня програма передбачає два роки навчання. Програма першого року має на меті здобуття учнями загальних знань про сутність, завдання, особливості організації учнівського самоврядування, зокрема, Парламенту дітей та юнацтва, а також набуття досвіду участі у акціях, форумах, флешмобах, підготовці та реалізації соціальних проектів тощо.

Програму другого року навчання спрямовано на поглиблення знань про особливості діяльності органів учнівського самоврядування, здобуття знань про соціально-економічні аспекти самоврядування, психологію лідерства, вимоги до громадянської позиції лідера в сучасних умовах розвитку країни; її зміст передбачає створення умов для самореалізації особистості, розвитку її творчого потенціалу, становлення громадянської позиції шляхом залучення вихованців до акцій, форумів, соціальних проектів тощо.

Форми і методи навчання: дискусії і дебати, мозковий штурм, аналіз ситуацій, аналіз документальних джерел, соціально-психологічний тренінг, проектування, захист творчих завдань, учнівська конференція, конкурси, акції, презентації, флешмоби, форуми тощо. Доцільними є екскурсії, творчі зустрічі, ділові ігри тощо. Методи контролю за отриманими результатами: учнівська конференція, презентація соціальних проектів, конкурси (проектів, «Лідер року» та ін.).

Основний зміст програми викладено у темах: «Учнівське самоврядування: сутність, завдання, організація. Історія розвитку учнівського самоврядування», «Система та механізм роботи комісій Парламенту дітей та

юнацтва», а також «Психологія лідерства», «Стратегії успіху лідерів. Участь дітей і молоді у процесі прийняття рішень» тощо.

Серед тем у межах навчання також наступні: «Основи проектної роботи. Реалізація соціального проекту» (передбачає ознайомлення учнів із основами соціального проектування; особливостями соціального проекту, структурою проекту та технологією соціального проектування); «Інформаційне забезпечення органів учнівського самоврядування» (теоретична частина передбачає ознайомлення з основами інформаційного забезпечення органів учнівського самоврядування, особливостями, етичними аспектами та безпекою роботи з Інтернет-ресурсами; практична частина – створення інформаційного центру, підготовка матеріалів для представлення роботи у Інтернет-ресурсах, соціальних мережах).

Зважаючи на актуальність таких завдань та вимоги до громадянина-лідера сьогодні, програмою передбачено тему «Лідерство як чинник суспільного розвитку. Громадянська позиція лідера. Патріотизм і відповідальність громадянина України», у межах якої заплановано бесіду про сучасні події в країні, дискусію «Що означає бути патріотом своєї країни» та ін.

Таким чином, у сучасних умовах розвитку країни позашкільні навчальні заклади володіють унікальними можливостями щодо формування світогляду, системи цінностей особистості. Вагомим є потенціал творчих об'єднань соціально-реабілітаційного напрямку. Актуальність даного напрямку позашкільної освіти зумовлює необхідність постійного оновлення та удосконалення його змісту та соціально-педагогічних технологій.

Лозова О. Б., м. Київ

ГРОМАДЯНСЬКЕ І НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ У КОНТЕКСТІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ

У статті висвітлюються питання значення літературної освіти у формуванні національної свідомості молоді. Наведені приклади систематичної роботи вчителя-мовознавця на уроках української літератури над формуванням національно-патріотичної